

Месечен преглед. од следењето на Поглавјето 23 -правосудство, борба против корупција и темелни права - јуни 2017 г

I ПРАВОСУДСТВО

Независност

Основното јавно обвинителство за гонење организиран криминал и корупција извести дека во постапувањето по предистражниот предмет оформен во врска со **настаните во Собранието на Република Македонија од 27 април 2017 година, почнало со повикување на граѓани заради прибирање на потребни известувања.**

Според ОЈО, во наредниот период тимот на јавни обвинители кој постапува по овој предмет во континуитет ќе повикува лица заради прибирање на потребни известувања, а ќе презема и други дејствија на прибавување писмени известувања, докази и нивно проучување.¹ **Делегација на Комисијата за почитување на обврските и заложбите на земјите членки преземени при приемот во Советот на Европа** на 01.06.2017 година остварила средба со Зоран Караџовски - претседател на Судскиот совет на Република, на која се дискутирало за последните случувања по парламентарните избори и за имплементацијата на Резолуцијата 1949 (2013) за пост-мониторинг дијалогот со Република Македонија, како и напредокот во однос на соработката на Советот на Европа по препораката 2022 (2013) со посебен осврт на правосудниот систем и итните реформски приоритети.

СППМД од Кавадарци во рамките на проектот Мрежа 23+ изработија анализа за примена на Законот за одмерување на видот и висината на казната².

Имено, анализата констатира слабости и недостатоци поради брзото донесување на законот за одмерување на видот и казната во поглед на независноста на судството, уставно загарантираното начело за поделба на власта, слободното судиско убедување и начелата за одмерување на санкциите. Во оваа смисла забележана е: невоедначена практика на судиско одмерување на казната помеѓу различни судови; примена на поблаги казни кај потешки кривични дела додека кај полесните кривични дела води кон поостра казнена политика. Студијата заклучува дека

¹ <http://jorm.gov.mk/?p=4119>

² **Анализа за примената на Законот за одмерување на видот и висината на казната во основните судови Тетово, Велес, Кочани и Кавадарци**, проф. д-р Гордана Лажетиќ – Бужаровска и проф. д-р Лазар Нанев

последници од овој закон се повеќе во насока **на инструментализацијата на правото за потребите на политиката, одошто за воедначување на казнената политика.**³

Авторите на анализата предлагаат да се укине овој закон, укажувајќи на два можни начина. Првиот начин е преку измена на чл. 39 ст. 3 од Казнениот законик со што би отпаднала основата за примена на овој закон. Вториот начин е поднесување на иницијатива до Уставниот суд на РМ со нагласување на неговата контрадикторност со чл. 8 од Уставот (владеење на правото и поделбата на власта); неусогласеност со Уставот на РМ со чл. 98 според кој судовите се независни и со чл. 101 во однос на обврската на ВСРМ како највисок суд да го обезбеди единството во примената на законите од страна на судовите.

Извештајот за работата на Судскиот буџетски совет и за реализација на судскиот буџет за 2016 година е поднесен до Собранието на Република Македонија.⁴

Во извештајот е нагласено дека одобрениот буџет за 2016 година не бил доволен за обезбедување на средства за потребите на судската власт, поради што единките корисници на судската власт не биле во можност да реализираат определен број на обврски кои се законски загарантирани. Во анализата изработена од Здружението на финансиски работници - ЗФР во рамки на проектот Мрежа 23+ детално е обработен проблемот на финансирање на судската власт.⁵ Со Законот за судскиот буџет донесен во 2003 година, е уредено дека, почнувајќи од 01.01.2004 година средствата за судската власт треба да се најмалку 0,8% од бруто домашниот производ на РМ. Имајќи предвид дека тој износ во одделните буџетски години не е одобруван, во текот на 2010 година беа извршени измени и дополнувања на Законот за судскиот буџет, чии одредби требаше да отпочнат да се применуваат од 1 јануари 2011 година. Со тие законски измени се утврдува постепено зголемување на планираните средства за судската власт по години, кои во 2015 година треба(ше) да го достигнат законски утврдениот износ од 0,8% од БДП. Меѓутоа, од извршените анализи може да се констатира дека нивото на планирани/реализирани средства не надминува 0,38% од БДП. Според Извештајот на ЗФР идеален судски буџет би бил тој што ќе изнесува не помалку од 0,5% од Буџетот на РМ⁶.

³ Критика на овој закон и потреба од негова измена нагласува и Комисијата за воедначување на казнената политика во годишниот извештај за работата на комисијата за 2016 година, доставен до Собранието на РМ.

⁴ http://www.vsrn.mk/wps/wcm/connect/ssrm/149e8bec-e8aa-4b66-a040-1fc68a8dd89c/Izvestaj+za+rabotata+na+SSRM+2015.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE.Z18_L8CC1J41L0B520APQFKICD0CR4-149e8bec-e8aa-4b66-a040-1fc68a8dd89c-kZvrQCW

⁵ http://www.merc.org.mk/Files/Write/Documents/01238/mk/Analiza_ZFR.pdf

⁶ Извештај за утврдени состојби, практики и препораки за подобро финансирање на судовите во РМ – втора анализа, *Здружение на финансиски работници*, Велес, март 2017

Непристрасност

В.д претседателот на Кривичниот суд Стојанче Рибарев одлучи за **изземање на судијката Бахчовановска од предметите „Труст“ и „Тотал“** за кои треба да даде оценка за обвинителниот акт на СЈО, на нејзино барање. Причините за изземањето не се познати во јавноста освен фактот дека судијката Бахчовановска е сопруга на Владимир Бахчовановски, висок функционер во ВМРО-ДПМНЕ и директор на државната лотарија. Наместо Бахчовановска, оценка на обвинението за предметот „Труст“ ќе дава судијата Марјан Грубиша, а во „Тотал“ судијата Драган Николовски.⁷

Одговорност

Владата поднесе предлог за разрешување на јавниот обвинител на РМ Марко Зврлевски.

Како причини наведени во образложението стои дека „Предлогот за разрешување на Марко Зврлевски од функцијата јавен обвинител на Република Македонија, пред истекот на мандатот, е поради незаконито, ненавремено и недоволно стручно вршење на функцијата. Исто така, во своето однесување и дејствување именуваниот покажал дека не е способен за извршување на функцијата, поради неподнесување барање за поведување кривична постапка за случаи предвидени со закон и поради нарушување на угледот на функцијата“.⁸

Советот на јавни обвинители со мнозинство гласови (8 наспроти 1) го прифатил владиниот предлог за разрешување на државниот јавен обвинител, Марко Зврлевски. По два часа расправа, претседателот на Советот, Петар Аневски ја соопшти одлуката, но одби да ги образложи причините⁹. До избор на нов обвинител функцијата ќе ја врши Џељал Бајрами како в.д. Државен јавен обвинител.

Професионалност, стручност

На 12.06.2017 година, **Судскиот совет на Република Македонија одржал работна средба со француски експерти**, на која биле разменети мислења и искуства во врска со Законот за Академијата на судии и јавни обвинители, како и за можноста да се имплементираат искуствата на Националната школа за магистранти во Република Франција.

II БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈАТА

Државна комисија за спречување на корупцијата

⁷ <http://www.mkd.mk/makedonija/sudijkata-bahchovanska-nema-da-gi-ocenuva-obvinenijata-za-trust-i-total>

⁸ <http://sobranie.mk/downloaddocument.aspx?id=1cf11842-ce21-4ea4-ab3f-108ec70c7989&t=pdf>

⁹ http://www.24vesti.mk/sovetot-na-javni-obviniteli-go-prifati-predlogot-za-razreshuvanje-na-zvrlevski?quicktabs_popularna_sodrzina=2

Комисијата за политички систем и односи меѓу заедниците го разгледуваше Годишниот извештај за работата на Државната комисија за спречување на корупцијата во 2016 година на вкупно 4 седници во текот на јуни. Критики за работата на ДКСК беа упатени како и од парламентарците, така и од претставниците на граѓанските организации кои присуствуваа на седницата.

Платформата на граѓански организации за борба против корупција ја повика Комисијата за политички систем и односи меѓу заедниците да донесе Заклучок со кој на Собранието ќе му предложи да не го усвои Годишниот извештај за работа на Државната комисија за спречување на корупција (ДКСК) во 2016 г.¹⁰.

Платформата на граѓански организации за борба против корупција смета дека иако со својата структура Годишниот извештај дава одговор на спроведувањето на надлежностите на ДКСК, тој не дава сеопфатна слика за активностите кои биле или не биле преземени во 2016 г., а во согласност со надлежностите дадени во Законот за спречување на корупцијата, Законот за спречување судир на интереси, Законот за заштита на укажувачите и Изборниот законик

Една од клучните забелешки која директно го засега граѓанскиот сектор е дека во Годишниот извештај не е презентираан предметот каде ДКСК побара надлежно постапување од Јавното обвинителство на Република Македонија, Управата за јавни приходи (УЈП) и Управата за финансиско разузнавање против 21 здружение и фондација и една политичка партија.

Постапки по предметите од Специјалното јавно обвинителство

СЈО поднесе обвиненија на еден ден од истекот на рокот и бара притвор за водечки политичари. Специјалното јавно обвинителство поднесе обвиненија против 94 физички и 7 правни лица за серија кривични дела откриени во прислушваните разговори. Вкупно се поднесени 17 обвинителни акти, и, имајќи предвид дека три случаи веќе од претходно се процесираат, бројката на вкупно поднесени обвиненија е 20¹¹.

Од досега најавените истраги не е поднесено обвинение за случаите „Талир“ и „Табла“, додека „Таргет“ и „Тврдина“ се споени во едно. Јанева рече дека за првиот случај немало доволно време да се заврши истрагата бидејќи осумгодишното нелегално финансирање на партијата не можело да се истражи за 1 месец. Што се однесува до „Табла“, обвинителството соопшти дека тој и натаму

¹⁰ http://www.soros.org.mk/CMS/Files/Documents/Dopis_do_Sobranieto_Platoforma.pdf

¹¹ <http://www.jonsk.mk/2017/06/29/%D0%B8%D0%B7%D1%98%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%BE%D0%B4-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86/>

се работи и е проширен со други лица - високи функционери. Јанева соопшти дека „засега“ нема обвиненија за високи функционери на владеачката ДУИ¹².

Нема политичка согласност за продолжување на рокот на Специјалното јавно обвинителство за поднесување на обвиненија, поради противењето на ВМРО-ДПМНЕ. Специјалното јавно обвинителство изјави дека ќе продолжи со истрагите, затоа што времето на дејствување според законот му е 5 години. На СЈО му останале уште 55 проценти непреслушани разговори, а од преслушаните не се сите анализирани¹³.

Во однос на преземањето на надлежноста за случајот „Монструм“, обвинителката Јанева го обвини Советот на Јавни обвинители за „несоработка“ поради што не можел да биде извршен увид во предметот и да се утврди дали е СЈО надлежен за него¹⁴.

Предметите под називот „Тотал“, „Тревник“, „Тифани“, „Титаник“ и „Тортура“ преку автоматска распределба биле доделени во работа за оценка на обвинителен акт кај судијата Моника Бахчовановска.¹⁵

Предметите кои се во надлежност на Одделението за организиран криминал исто така преку автоматска распределба биле доделени кај судиите:

- Кај судијата Лидија Петровска предметот „Тарифа“, кај судијата Горан Бошевски предметите „Трезор“ и „Тенк“, кај судијата Верка Петковска предметот „Титаник-2“, кај судијата Ленка Давитковска предметот „Топлик“, кај судијата Ивица Стефановски предметот „Тендери“ и кај судијата Татјана Михајлова предметите „ТНТ“ и „Траекторија“.

Во јавноста се изразени сомневања во однос на „случајноста“ на распределбата на предметите преку АКМИС системот.

Основниот суд Скопје 1 го одобри обвинителниот акт на СЈО за предметот „Транспортер“ кој се води против 21 лице, а првообвинет е градоначалникот на Битола, Владимир Талески. Предметот е распределен кај судијката Лидија Петровска¹⁶.

¹² <http://rsm.mk/web/%D0%BD%D0%B5%D0%BC%D0%B0-%D0%BD%D0%B8%D1%82%D1%83-%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D0%B1%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2-%D0%B4%D1%83%D0%B8/>

¹³ <http://www.jonsk.mk/2017/06/29/%D0%B8%D0%B7%D1%98%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%BE%D0%B4-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%81-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%86/>

¹⁴ <http://meta.mk/sjo-podnese-17-obvinenija-talir-ke-pocheka/>

¹⁵ <http://bit.ly/2tQLoKX>

Скопска Апелација ја прифати жалбата на СЈО на одлуката за гаранција, наместо притвор на бизнисменот Сеад Кочан и го врати предметот на повторно одлучување во Кривичниот суд - Основен суд Скопје I Скопје.¹⁷ Судот оценил дека во прилог кон понудената гаранција не биле доставени сите потребни докази релевантни за законито одлучување по предлогот од кој би се утврдила основаноста на понудената гаранција. Кочан е првосомничен во случајот „Труст“ за фалсификување тендерска документација за тендер од Елем во вредност од 17 милиони евра. Осомничениот два месеци беше во бегство откако Кривичниот совет на Кривичниот суд му одреди притвор.

СЈО поднесе барање за заштита на законитоста до Врховниот суд за предметот „Талир“, кој се однесува на финансирањето на најголемата опозициска партија ВМРО-ДПМНЕ.¹⁸ Со него се бара Врховниот суд да утврди незаконитост на решението на Кривичниот совет на Основниот суд Скопје I - Скопје, со кое е одбиено барањето за обезбедување на дел од имотот на партијата ВМРО-ДПМНЕ. Од СЈО наведуваат и дека со БЗЗ-то е укажано на неопходноста од толкување на Законот за финансирање на политичките партии во согласност со меѓународните стандарди врз основа на кои овој закон е донесен, како и на околноста дека рестриктивното толкување на првостепениот суд на споменатиот закон е во спротивност и со заложбите за спречување на

¹⁶ http://sud.mk/wps/portal/osskopje1/sud/vesti/81fa6b31-2093-4bad-b34c-09de584d39de!/ut/p/z1/rVLLbslwEPwWDjkGbOggpjcx8SgFoRYoxBeUh_OAx6JSUq_vkY9VEItUFFfLFszszuziyhal8rdKolcmQjupurt0M6mM7QswM8wwfPXRYB9sPGISwD6NlPdAgwHgOhl_huiiPpc5jJGTn7w0sTfZDsNykOgQS58JrnrQcVKmWiAjdDteKaht6Br6pbnBrpnWr4O3YC1sRWY6j7p5X4SIocm9OqawVP_8MshoPjOgMsmAJQK7ytNwj0TR4gWLGQFK5qHqN3HUuYPGmhQ13VTIOVO5FtmNE85_MSJRSnR-hyLHGXF_rYyGw1sIMu-0Sb4pTUjalZVwmq05KLIVDPzPyY1gvMKZ2GN23dWuCG_f-rckT--tosq6mS731OINlJwyd5Vvy-ykkq4VUx7UzXD3JWxnvBQoPVN1DxbZtg86vxjwla6M67qehFmPQ8fzTQjicYndWLN2w!!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?urile=wcm%3Apath%3A%2Fpublic_mk%2Fsud%2Fpocetna%2Fvesti%2F81fa6b31-2093-4bad-b34c-09de584d39de

¹⁷ http://www.vsrn.mk/wps/portal/asskopje/sud/vesti/b70351a2-c91b-4bd2-87c9-cbde21c2bece!/ut/p/z1/rVJNU8lwEP0tHnos2bZAi7fi8GGFYRQQmgvTpKGttklpAxV_vWE8ODIKOJbZt57u-tloKWihwl8ahSqUIM10Hpl1qD5pN8B5g5E2f7gD3wPVMHQzQc9HiFGDQB0RO858RQYQJVagEBcWWZilb5a8GVNylgElyrkRowl5XkjWAuuC0rNA2WceiZpNGtum5rGMMyGnHbYjbljB_0CpZGKLglvThn8DA_PlwaD45B_ERiTNJP9PEgipejEj17zkZWNB6u9EqaK6NcCAuq4bsZRxxhtM5gb8RElkpdDyOxIF2of75WMy7LuA5z2rhh1He4L1onYpr9FcyDLXkOz_GNMQjiscleW3ruxwUn56375S3j93iDro9GWzIVifoxSKv-mM_-UetbBdjrtjvcEiVImZirVEy4uoRT7PPWdvivcRX5iBv6vr2TrvUm_vZDG-ufkAHv9YIA!!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?urile=wcm%3Apath%3A%2Fpublic_mk%2Fsud%2Fpocetna%2Fvesti%2Fb70351a2-c91b-4bd2-87c9-cbde21c2bece

¹⁸ <http://www.jonsk.mk/2017/06/16/%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BE-%D0%B1%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%9A%D0%B5-%D0%B7%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D1%88%D1%82%D0%B8%D1%82%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B8/>

корупцијата како неопходен услов за градење демократско општество и почитување на принципот на владеењето на правото.

Третото поднесено БЗЗ – кое се однесува на единствениот осуден во случајот „Пуч“, Звонко Костовски, сè уште не е ставено на дневен ред бидејќи предметот се наоѓа во Советот на јавни обвинители и не се доставени сите списи околу овој предмет до Врховниот суд.

III ТЕМЕЛНИ ПРАВА

Слобода на изразување и плурализам во медиуми

Агенцијата за аудио и аудио-визуелни услуги (АВМУ), продолжи со подготвката на Стратегија за работење на АВМУ, како и преку вршењето на контролен надзор врз радиодифузерите. Во текот на јуни беше извршен контролен надзор врз 15 радиодифузери, со цел мониторинг на спроведувањето на обврските утврдени во дозволата за радио или ТВ емитување, како и спроведувањето на програмскиот концепт. „Со спроведениот контролен надзор констатирано е дека сите горенаведени радиодифузери постапиле согласно законските одредби.“¹⁹

Агенцијата реагираше и во врска со нападот врз телевизиската екипа на ТВ „24 Вести“ во Штип, при подготвувањето на прилогот за сомнителна доградба на Трговскиот центар во Штип којашто постојано ја следат низа контроверзии.²⁰ Со осуда и потсетување на претходни напади врз медиумските работници, Агенцијата потенцираше дека „безбедноста на медиумските професионалци во ниту еден случај не смее да биде загрозувана.“ Агенцијата, повторно апелира да се овозможи работењето на медиумите и медиумските работници, со внимание за условите во кои достоинствено ги извршуваат своите професионални обврски.

Борба против дискриминацијата

Народниот правобранител поднесе иницијатива до Министерството за труд и социјална политика за измена на Законот за заштита на децата, со цел промена на законското решение со кое се прави дискриминација врз основа на пол и нееднаков третман меѓу родителите - во случаите кога мајката не ги исполнува условите за надоместок за трето дете, ова право е може да го оствари таткото како друг родител.“²¹

¹⁹ http://www.avmu.mk/index.php?option=com_content&view=article&id=3295%3A-15-&catid=103%3Astarti-info-srd-srd&lang=mk

²⁰ <http://24vesti.mk/napadnata-ekipata-na-tv-24-vo-shtip>

²¹ <http://sdk.mk/index.php/makedonija/tatkovtsite-se-diskriminirani-oti-nemaat-pravo-na-pari-za-treto-dete-predupredi-narodniot-pravobranitel/>

network23@epi.org.mk

Овој преглед го подготвуваат членките на Мрежа 23+, која дејствува во областите покриени со Поглавјето 23 од пристапувањето во Еу правосудството и темелните права.

На 19.05.2017, постапувајќи по претставка на Хелсиншкиот комитет за човекови права на Република Македонија, Комисијата за заштита од дискриминација донесе мислење со кое утврди директна повеќекратна дискриминација. Се работи за оглас за вработување објавен од страна хотелот "Глам" во Скопје, во кој се бара "женска особа на возраст од 30 до 45 години за работа во кујна - сервирање појадок (шведска маса)". Со ваквиот оглас се оневозможува пристап до работното место за мажите, со што е направена директна дискриминација врз основа на пол, но во исто време се оневозможува пристап до работното место за жените кои се помлади од 30 години и постари од 45 години, со што е направена директна дискриминација врз основа на возраст.²²

²² <http://mhc.org.mk/announcements/594#.WVxBNhWGNdh>

Проектот Мрежа 23 + е финансиран од Европската Унија. Наведените мислења во овој документ се мислења на авторите и не ги одразуваат секогаш мислењата на донаторот.